

8.9 INDIREKTA OCH KUMULATIVA EFFEKTER

En MKB ska också bedöma om det finns några indirekta effekter. Exempel på detta kan vara att bättre kommunikationer underlättar pendling och ökar inflyttning till en ort. Efterföljande exploatering kallas då för sekundär exploatering.

Kumulativa konsekvenser är sådana som är samverkande eller ökande över tiden. Det kan exempelvis handla om att en väg ger måttliga konsekvenser på ett naturområde, men tillsammans med planerad bebyggelse eller nya verksamheter blir den sammanlagda konsekvensen mycket stor.

8.9.1 Förutsättningar (figur 87)

Utredningsområdet är idag beroende av väg 288 som en länk mellan kommunens orter. I Östhammars kommun bor idag drygt 21 000 personer och här finns omkring 1500 företag inom olika branscher. De största arbetsgivarna är Östhammars kommun, Forsmark och Sandvik Coromant (se Figur 89). Kommunens gymnasieskola ligger i Gimo, vilket medför att ungdomar från övriga orter reser hit.³⁹

Turistnäringen är den bransch som växer snabbast i Östhammars kommun. Det pågår också flera stora byggprojekt kopplat till gruvdrift, kärnkraft och hamnverksamhet.⁴⁰

Befolkningstillväxten i Östhammars kommun har varit relativt konstant sedan 1980-talet. Omsättningen var under 2010 relativt stor, där runt 800 personer flyttade in till respektive från kommunen. Bostadsbrist råder.⁴¹

Gimo har idag service och verksamheter som i huvudsak vänder sig till dem som bor i samhället. Som exempel kan nämnas mataffär, optiker, elbutik och blomsteraffär (se Figur 88). En del av servicen är riktad både mot boende inom orten och mot den som idag åker längs väg 288. Som exempel kan nämnas bensinmack, restauranger och byggvaruhandel.

I norra delen av Gimo ligger ett gräsfält för sportflyg. Fältet är inte tillståndsprövat och får inte kallas flyg-

plats. Flygverksamhet sker med lätta sportflygplan, enstaka gästande samt lite modellflygverksamhet. Gräsfältet har brandflygjour 5 veckor per sommar med varierande utfall beroende på väder.⁴² Sammanlagt sker 200-300 flygrörelser per år huvudsakligen sommartid. Vintertid är gräsfältet stängt.

Gällande översiktsplan identifierar ett antal utvecklingsområden, se Figur 87. Följande områden avsätts för utveckling i översiktsplanen:

- ÖP 233; mark lämplig för industriverksamhet.
- ÖP 157; område för bland annat golfbana
- ÖP 159; Vaddika avfallsanläggning, ska kvarstå och öka i betydelse för insamlings- och sorteringsplats för återvinningsbart material och farligt avfall
- ÖP 234; mark lämplig för industriverksamhet.

Inom utredningsområdet förekommer stora områden där jord- eller skogsbruk dominerar. Här bedrivs såväl storskaligt skogsbruk i bolagsform, som småskaligt skogsbruk på den egna gården. Jordbruket är storskaligt runt Gimo, Lysta, Risinge och Sandby.

8.9.2 Konsekvenser (tabell 17)

Nollalternativet

Alternativet medför att vägen ligger kvar som idag. Lokalvägar behöver inte skapas i samma omfattning som vid de andra korridorerna och indirekta eller kumulativa konsekvenser av markanspråk uppkommer inte.

Vägen ligger fortsatt kvar i anslutning till många bostäder, vilket medför att samhällena kan bedöms som något mindre attraktiva för boende. Den negativa konsekvensen bedöms som måttlig.

För befintliga verksamheter i framförallt Gimo innebär nollalternativet att ett fortsatt gott kundunderlag kvarstår. En del av de företag som finns i området idag är inriktade på antingen trafikantservice eller ligger placerade nära vägen. Den positiva konsekvensen bedöms som måttlig.

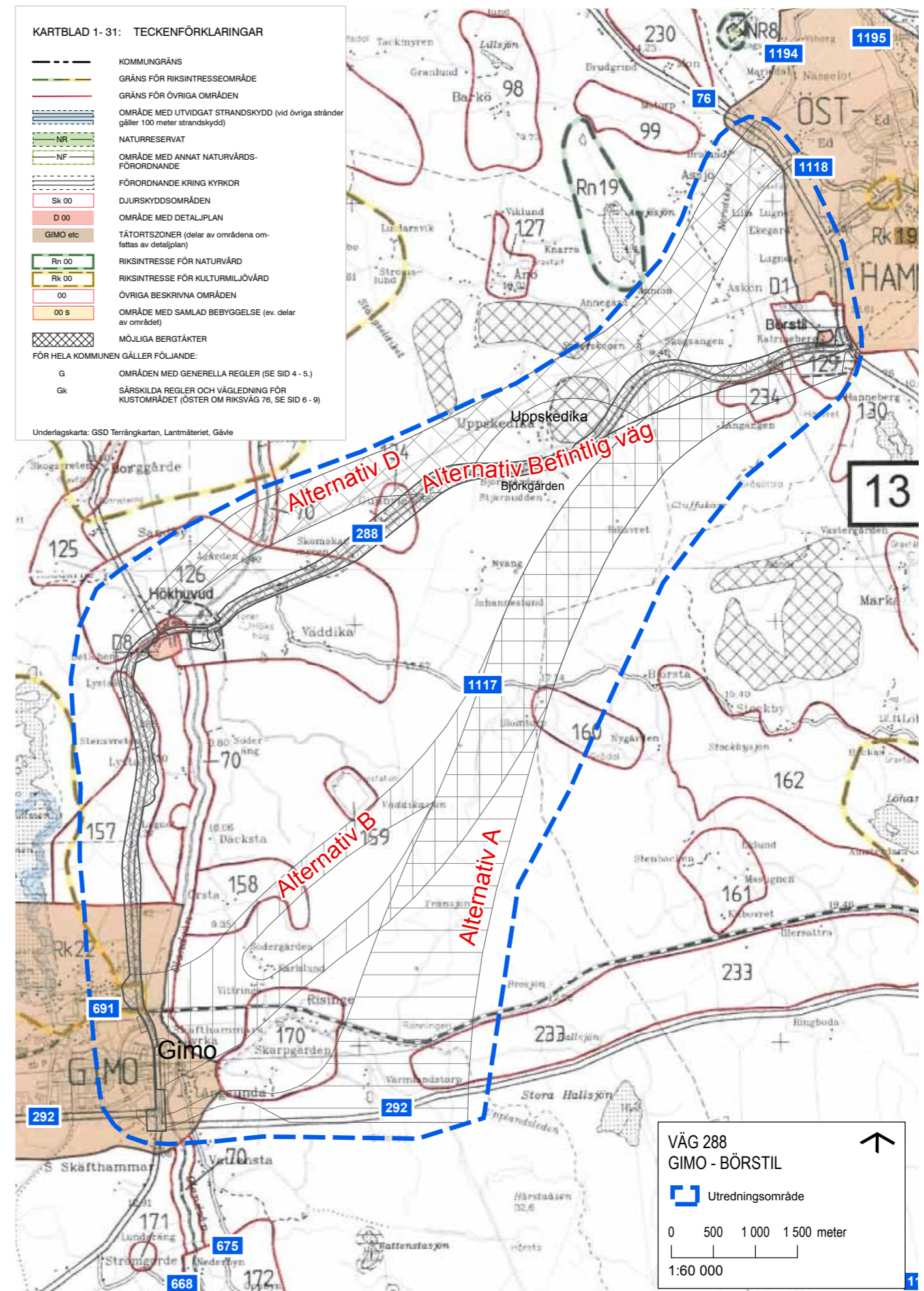
⁴² Uppgift i mail, Torvald Kullman

³⁹ Konsekvensanalys, Svensk Tillväxtstrategi, oktober 2011.

⁴⁰ Konsekvensanalys, Svensk Tillväxtstrategi, oktober 2011.

⁴¹ Konsekvensanalys, Svensk Tillväxtstrategi, oktober 2011.

Figur 87. Värden och utvecklingsområden enligt gällande översiktsplan, karta 13 med teckenförklaring, Östhammars kommun.

Förbättringsalternativet

Alternativet bedöms medföra samma konsekvenser som nollalternativet och skiljer sig endast åt genom att tre korsningar byggs om och att bättre förutsättningar skapas för gående och cyklister på delar av sträckan. Åtgärderna bedöms medföra indirekta effekter att Hökhuvud och Uppskedika blir mer attraktiva som boendemiljöer. Indirekt blir det också mer attraktivt att arbeta i Gimo eller Östhammar om man bor i samhällena, eftersom man får fler alternativa pendlingsätt att välja mellan. Åtgärder för gående och cyklister knyter också de olika samhällena närmre varandra. Den positiva konsekvensen bedöms som måttlig.

Ombyggnad av befintlig väg

Ombyggnad av en väg i ny sträckning eller till bättre standard förbättrar förutsättningar för kommunikation mellan områden. Förbättrade förbindelser kan medföra att nya områden blir attraktiva som bostadsmiljöer, för verksamheter eller handel. Ett bra boende tenderar att bli en allt viktigare faktor när vi väljer bostadsort och trenden är att vi är beredda att

arbetspendla från bostads- till arbetsort längre tid jämfört med tidigare.⁴³

Positiva konsekvenser av detta kan vara att Gimo och Östhammar ses som ännu mer attraktiva för boende och att samhällena får ett tillskott av invånare. Här kan en ombyggd väg och satsningar från Östhammars kommuns sida ge kumulativa effekter som tillsammans blir mer positiva än det enskilda projektet för sig.

Ombyggnad av befintlig väg medför att turisttrafiken går kvar i den gamla sträckningen, vilket ger ett fortsatt bra kundunderlag för den service och handel som finns i Gimo. Med en höjd status på vägen kan samhället dessutom få ökat antal besökare, vilket medför att den positiva konsekvensen bedöms som stor. Alternativet medför dock inte lika stor möjlighet till att arbeta med att väg 288 ska klassificeras som en turistväg.

Ombyggnad av befintlig väg kommer att medföra att lokalvägar behöver byggas ut för att samla utfarer

43 Konsekvensanalys, Svensk Tillväxtstrategi, oktober 2011.

från enskilda fastigheter till trafiksäkra korsningar. Ombyggnad av befintlig väg skapar ett större behov av lokalvägar eftersom många hus ligger längs befintlig väg och många av utfarterna har bristande säkerhet. Här kommer själva huvudvägen tillsammans med efterföljande lokalvägar att ge en kumulativ effekt som medför större negativa konsekvenser än de olika vägtyperna gjort var för sig.

Ombyggnad av befintlig väg medför ett markanspråk i områden som används för jordbruk och skogsproduktion. Verksamheterna genererar långsamtgående fordon och trafiken kan under skördeperioder vara betydande. En mötesfri landsväg med mitträcke riskerar att bli en barriär för jord- och skogsbruk. Markanspråket tillsammans med mitträcket ger här en kumulativ effekt som medför en större negativ konsekvens än om faktorerna bedömts var för sig.

Nybyggnadskorridorer

Väg 288 i ny sträckning kommer att förbättra förutsättningarna för kommunikation mellan Uppsala och Östhammar. I ett regionperspektiv innebär det att tänkbara bostads- och arbetsorter knyts närmre varandra och att människors valfrihet ökar. Nybyggd väg och övriga satsningar från kommunen kan tillsammans ge kumulativa effekter som är mer positiva än det enskilda projektet för sig. Ur regionperspektivet är alla nybyggnadskorridorer likvärdiga.

Nybyggnad av väg kan också medföra att trafikanter och ett kundunderlag flyttas bort från samhällen. Här utgör korridor A ett särskilt fall eftersom trafiken viker av längs väg 292 söder om Gimo för att sedan ansluta till väg 76 i Börstil.

Svensk Tillväxtstrategi förordar en vägsträckning som medför att väg 288 passerar Gimo, vilket innebär samtliga förslag utom korridor A. Det finns en risk för indirekta effekter av ett vikande kundunderlag; dagens verksamheter kan få svårt att överleva. Detta gäller i synnerhet bensinmackar, men i viss mån också dagligvaruaffärer, blomster- och presentaffärer. Andra verksamheter som optiker, byggvaruhandel mm bedöms inte som lika sårbara. Minskad service eller varuutbud i Gimo bedöms som en stor negativ konsekvens lokalt sett. Indirekta konsekven-

ser kan dessutom bli att orten minskar i attraktivitet som bostadsort och att antalet invånare minskar, vilket ger ett ännu sämre kundunderlag. Alternativ A medför dock att cirka 1500 fordon/dygn beräknas gå kvar i dagens sträckning, vilket ändå ger ett visst kundunderlag.

Korridor B är den snabbaste vägen mellan Gimo och Östhammar. Korridoren medför också en bra exponering av samhället och skapar ett fortsatt bra kundunderlag. Detta innebär att korridor B tillsammans med satsningar i Gimo kan ge störst positiva kumulativa effekter. Positiva konsekvenser kan vara att Gimo ses som ännu mer attraktivt för arbete eller boende och att samhället får ett tillskott av invånare. Indirekta positiva effekter kan vara förbättrad service.

Korridor D bedöms ge nästan samma positiva effekter, med skillnaden att restiden till Östhammar blir något längre. Det medför att Gimos status som bostads- eller arbetsort blir något lägre.

Korridor A medför en risk för en försämrad kollektivtrafik lokalt sett. Den som ska pendla regionalt kommer att föredra att bussen går i skogen på den nya snabbare vägen än genom de mindre samhällena. En försämrad kollektivtrafik för lokala resor kan medföra att samhällen mellan Gimo och Börstil ses som mindre attraktiva boendemiljöer.

Korridor A och B skapar inget större behov av lokalvägar och ytterligare markanspråk förutom själva huvudvägen kan därför undvikas. Korridor D kommer däremot att medföra att lokalvägar behöver byggas på sträckan Gimo-Hökhuvud för att samla utfarer från enskilda fastigheter till trafiksäkra korsningar. Här kommer ombyggnad av själva huvudvägen tillsammans med efterföljande lokalvägar att ge en kumulativ effekt som medför större negativa konsekvenser än de olika vägtyperna gjort var för sig. De högsta värdena vid sidan av väg 288 finns däremot mellan Hökhuvud och Börstil. Korridor D bedöms därför ge en måttlig negativ konsekvens.

Korridor B medför att väg 288 kan komma att hamna söder om gräsfältet i Gimo. Det betyder i sin tur att ytterligare hinder tillkommer inom gräsfältets närområde. Vägen kan därmed tillsammans med

Figur 88. Handel i Gimo.

eventuella nya restriktioner för vattenskydd medföra indirekta och kumulativa effekter för flygverksamheten. Den negativa konsekvensen bedöms som måttlig och lokal.

Alternativa järnvägspassager

Huruvida korsningen mellan väg 288 och järnvägen byggs som en planskild korsning eller inte, bedöms inte medföra några indirekta eller kumulativa effekter. Inget av alternativen medför några konsekvenser.

8.9.3 Åtgärder

För Gimos utveckling bör framtida projektering av väg 288 också kopplas samman med utveckling av den fysiska miljön i samhället övrigt. Önskvärt är att samhället förtätas och att service samlas i centrum samt att kollektivtrafiken kopplas dit.⁴⁴

Om man väljer att projektera vägen inom korridor A blir det mycket viktigt att jobba med den södra korsningen i Gimo, som kommer att bli samhällets nya infart. För att inte försämra service är det viktigt att samhället annonseras och att infarten gestaltas till att bli en trevlig miljö.

För korridor A måste ett resecentrum med busshållplats, cykel- och bilparkering utvecklas i södra Gimo.

Behovet av passagemöjligheter och lämplig placering av väntfickor bör utredas i kommande skede för att underlätta för de långsamtgående fordonen.

44 Konsekvensanalys, Svensk Tillväxtstrategi, oktober 2011.

Figur 89. Sandvik.

SAMMANFATTNING - INDIREKTA OCH KUMULATIVA EFFEKTER						
	NOLLALT.	FÖRBÄTTR.	OMBYGGN.	NYBYGGN. A	NYBYGGN. B	NYBYGGN. D
Bostäder	Måttliga värden + måttlig påverkan = måttlig negativ konsekvens	Måttliga värden + måttlig påverkan = måttlig negativ konsekvens	Måttliga värden + måttlig påverkan = måttlig negativ konsekvens	Måttliga värden + stor avlastning = stor positiv konsekvens	Måttliga värden + stor avlastning = stor positiv konsekvens	Måttliga värden + måttlig avlastning = måttlig positiv konsekvens
Verksamheter	Måttliga värden + måttlig positiv påverkan = måttlig positiv konsekvens	Måttliga värden + måttlig positiv påverkan = måttlig positiv konsekvens	Måttliga värden + stor positiv påverkan = stor positiv konsekvens	Måttliga värden + stor negativ påverkan = stor negativ konsekvens	Måttliga värden + liten positiv påverkan = liten positiv konsekvens	Måttliga värden + stor positiv påverkan = stor positiv konsekvens
Lokalvägnät	Inga konsekvenser	Stora värden + liten förändring = måttliga negativa konsekvenser	Stora värden + stor förändring = mycket stora negativa konsekvenser	Inga konsekvenser	Inga konsekvenser	Stora värden + liten förändring = måttlig negativ konsekvens
Samlad bedömning	Vägen medför viss påverkan på bostäder, men det är samtidigt fortsatt positivt för verksamheter att vägen ligger kvar i befintlig sträckning. Ingen/mkt liten konsekvens	Vägen medför viss påverkan på bostäder, men det är samtidigt fortsatt positivt för verksamheter att vägen ligger kvar i befintlig sträckning. Lokalvägar kan medföra indirekta negativa effekter. Måttliga negativa konsekvenser	Vägen medför viss påverkan på bostäder, men det är samtidigt fortsatt positivt för verksamheter att vägen ligger kvar i befintlig sträckning. Lokalvägar bedöms medföra betydande indirekta negativa effekter. Stora negativa konsekvenser	Vägen avlastar boendemiljö och medför inte lokalvägar behöver byggas. Risk för indirekta negativa konsekvenser av att vägen flyttas bort från befintliga verksamheter i Gimo. Liten negativ konsekvens.	Vägen avlastar boendemiljö och medför inte lokalvägar behöver byggas. Bra annonsering av Gimo bedöms som positivt för befintliga verksamheter. Stora positiva konsekvenser	Vägen avlastar delvis boendemiljö. Alternativet medför att lokalvägar behöver byggas. Fortsatt bra annonsering av Gimo. Stora positiva konsekvenser
	Mycket stor negativ konsekvens	Stor negativ konsekvens	Måttligt negativ konsekvens	Ingen/mkt liten konsekvens	Positiv konsekvens	

Tabell 17. Sammanfattning av konsekvenserna för indirekta och kumulativa effekter.